

I, finalment, ens assenyalarà la continuïtat de la revolta, especialment amb els rebomboris del pa del 1789, l'excepcionalitat durant la Guerra Gran (1793-1795) i la conflictivitat dels anys de crisi dels primers vuit-cents.

Conclourem amb allò que és la conclusió major del propi Roura: els motins, avalots,

rebel·lies de l'Antic Règim (en el nostre cas, totes les esmentades i algunes altres) han de ser imprescindiblement considerades com elements d'una lluita central (i no pas accidents menors) contra aquest règim, elements que ens permetran entendre la seva conversió en revolucions en el moment de la crisi de l'estat absolutista. Sí, les revoltes són un element intrínsec a l'Antic Règim, però, alhora l'element que porta en sí mateix l'autodestrucció d'aquest règim. Així hauríem d'entendre la sentència: "No és una revolta, senyor, és una revolució."

Només un retret, no a l'autor, sinó a l'editor: trobem a faltar els utilíssims apartats de fonts i bibliografia, i un índex analític.

Francesc Espinet Buruna

Mañà Terré, Teresa. *Les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya (1915-1925)*. Pagés Editors, Lleida, 2007, 121 pp.

316

per Maria Lluïsa Fernández Clarés (Universitat Autònoma de Barcelona)

El llibre *Les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya (1915-1925)*, publicat l'any 2007, és fruit de la tesi doctoral de la professora Teresa Mañà Terré llegida a la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona l'any 2005. Aquesta obra analitza l'origen de les biblioteques populars creades l'any 1915 per la Mancomunitat de Catalunya i el seu desenvolupament fins al maig de 1925, data de supressió d'aquest organisme polític per la dictadura de Primo de Rivera. Així mateix, la monografia destaca pel seu caràcter únic ja que, si bé la Mancomunitat ha generat una àmplia bibliografia, no hi ha cap altre estudi sobre les biblioteques populars de la Mancomunitat, exceptuant el llibre dedicat a *L'Escola de Bibliotecàries, 1915-1939* (1994) de la professora Assumpció Estivill. Tal com destaca l'autora l'objectiu de l'obra "és mostrar que les Biblioteques Públiques de la Mancomunitat eren un projecte innovador que s'articulà a partir d'un ampli programa polític, especialment rellevant en l'àmbit de la cultura i de l'educació, i que aconseguiren implantar-se gràcies al convenciment dels responsables, la preparació del personal i l'aplicació d'uns sistemes únics dins del panorama bibliotecari del país."

La Mancomunitat, federació de les quatre diputacions provincials catalanes, es constituí l'abril de 1914 i, malgrat no disposar de capacitat legislativa ni d'un sistema de finançament propi, aconseguí dur a terme en els seus pocs anys d'existència una admirable tasca en el camp educatiu i cultural, de la qual destacà per la seva novetat i rellevància l'obra de les Biblioteques Populars. L'any 1915 la Mancomunitat va aprovar el *Projecte sobre la instal·lació a Catalunya d'un sistema de biblioteques populars* i tres anys després s'inauguraven les primeres biblioteques. Durant els anys de la Mancomunitat, les biblioteques tingueren un creixement progressiu fins a arribar a

implantar-se en vuit poblacions de les quatre províncies de Catalunya: Sallent (1918), Canet de Mar (1919) i Pineda (1922) a la província de Barcelona; Valls (1918) i el Vendrell (1920) a la de Tarragona; les Borges Blanques (1918) a Lleida, i Olot (1918) i Figueres (1922) a Girona.

Aquesta monografia es basa en una exhaustiva recerca de la documentació generada per la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925), les publicacions oficials de la Mancomunitat, les revistes dels organismes de qui depenien les biblioteques i els anuaris de les Biblioteques Populares publicats per la direcció des de l'any 1922 fins al 1936. D'altra banda, els testimonis orals de persones que han conegut a les professionals de les biblioteques han estat una font d'informació fonamental tal com subratlla Mañà.

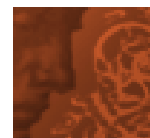
El treball s'estructura en quatre capítols que configuren dues parts. En la primera s'exposa el context històric i bibliotecari en el qual es dona l'aparició de les Biblioteques Populares. El primer capítol titulat "Situació bibliotecària: precedents" realitza una síntesi acurada sobre la situació de les biblioteques públiques a Espanya i,

en particular, a Catalunya durant el segle XIX i primer terç del segle XX. Igualment, l'autora fa també un repàs al desenvolupament de les biblioteques públiques anglosaxones, que foren el model de referència de les biblioteques públiques de la Mancomunitat i que responien, a més, a les idees regeneracionistes del moment. Seguidament, el capítol "El pla de biblioteques de la Mancomunitat" ens situa en les circumstàncies en què es crearen aquestes biblioteques: la gestació de la Mancomunitat de Catalunya, la política cultural que dugué a terme i l'organització administrativa sota la qual s'articularen les biblioteques populars. Així mateix, s'analitza detalladament el "Projecte d'acord sobre la instal·lació a Catalunya d'un sistema de Biblioteques Populares", que fou presentat a l'Assemblea de la Mancomunitat l'any 1915, elaborat per Eugeni d'Ors i en el qual s'articula el sistema bibliotecari de Catalunya.

La segona part està dedicada a la creació i a la implantació de les biblioteques populars. En el primer capítol, "La creació del sistema de biblioteques populars" s'exposa cronològicament l'evolució i el desenvolupament del pla, en dues etapes marcades pels seus directors: Eugeni d'Ors, des de 1918 a 1920 i Jordi Rubió, des de 1920 a 1925. L'autora distingeix la seva tasca: el primer com a redactor del projecte inicial i impulsor de les primeres biblioteques i el segon com a professional que consolidà el sistema de biblioteques públiques, en qüestions pròpiament tècniques i organitzatives de la xarxa. El següent capítol, "La implantació del sistema" descriu minuciosament l'organització i funcionament d'aquestes biblioteques, des dels concursos per a les concessions el mateix any de l'aprovació del projecte a les característiques dels edificis i instal·lacions. Mañà explica també la creació dels patronats, les tasques del personal, la selecció dels fons, l'oferta de serveis, l'acceptació de la qual gaudiren les biblioteques populars, els hàbits de lectura del públic, la tipologia dels seus usuaris, i finalment, els pressupostos que s'invertiren en les biblioteques populars durant aquest període. Tal com apunta l'autora la plantilla de treball de les biblioteques era personal femení que havia de formar-se prèviament a l'Escola de Bibliotecàries, creada amb aquest objectiu. També s'aprecia l'interès per una organització científica i moderna de les biblioteques populars en aspectes com el lliure accés, el servei de préstec gratuït, la creació d'una secció infantil o la difusió mitjançant guies de lectura, conferències i cursos.

Finalment, en l'apartat de conclusions l'autora realitza una acurada síntesi del contingut de la recerca.

La bibliografia i els annexos clouen l'obra. La bibliografia seleccionada es <http://seneca.uab.es/hmic> Revista HMIC

divideix en dos apartats: la descripció dels fons documentals dels arxius consultats i les fonts impreses. L'annex I conté dades històriques i de funcionament de cada biblioteca en aquest període, la descripció del seu fons i dades sobre les bibliotecàries. L'annex II recull una selecció de textos que aporten dades valuoses per a l'estudi de les biblioteques populars. També s'inclou un índex de taules i un índex de figures que permeten recuperar la informació i les imatges que s'il·lustren al llarg del treball.

En conclusió, aquest llibre reconstrueix amb detall la història de les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya. L'obra aconsegueix transmetre l'abast social i cultural de les biblioteques populars i, en general, de la Mancomunitat que amb un pla d'acció cultural per a tot Catalunya, poc centralista i obert a les influències europees, volia posar fi al desinterès educatiu i l'analfabetisme generalitzat, tot suplint les mancances de l'actuació estatal. En definitiva, aquesta monografia, rigorosament documentada, és imprescindible per a l'estudi de les institucions catalanes del primer terç del segle XX.

Maria Lluïsa Fernández Clarés

Moliner Prada, Antoni (ed.). *La Guerra de la Independència (1808-1814)*. Nabla Edicions, Barcelona, 2007, 639 pp.

per Josep Lluís Martín Berbois (Universitat Autònoma de Barcelona)

318

L'adveniment d'un succés històric, sigui quin sigui, acostuma a ésser una excel·lent oportunitat per commemorar l'acte en qüestió. A partir d'aquí són nombroses les activitats a realitzar, i un dels més beneficiats és el món academicista. Els freqüents encàrrecs, subvencions i investigacions que sorgeixen a partir d'una onomàstica històrica permeten realitzar noves aportacions a la historiografia d'aquest període. La celebració del Bicentenari de la *Guerra de la Independència* (1808-1814) no està sent una excepció.

En els darrers anys s'han dut a terme diversos congressos i publicacions relacionades amb l'esmentat conflicte bèl·lic i que ja han fet aportacions del tot novelles. A partir d'aquí, les activitats sobre aquest període s'han multiplicat de manera notable, fet que és beneficiós i, al mateix temps, perjudicial. És evident que la recerca i la publicació dels resultats és d'allò més positiu perquè permet que es produeixin més investigacions i, alhora, un major coneixement dels esdeveniments tractats. Però en ocasions també pot ser contrari perquè es produeix un allau de publicacions amb diferent rigorositat, que pot arribar a saturar el mercat i, el que és pitjor, al lector.

No és aquest el cas del llibre que ha coordinat el professor Antoni Moliner i els nombrosos historiadors que també col·laboren en aquest treball, on a través de setze capítols, tracta de manera solvent i acurada aquest període tan rellevant de la història d'Espanya. El propi Moliner explica a la introducció que aquest treball ha estat pensat com un "manual universitario y también para el ciudadano medio interesado en conocer la historia contemporánea de España, ha sido escrito con la mayor objetividad posible y espíritu crítico, y huye en todo momento del revisionismo a ultranza de moda en los últimos tiempos". Una afirmació amb la que no estic del tot d'acord, ja que hom pensa que aquest llibre es mereix una qualificació més elevada. Crec que és un llibre molt